

Оксана Черноус

кандидатка філологічних наук, доцентка,
доцентка кафедри соціально-гуманітарних дисциплін
Донецького державного
університету внутрішніх справ

ВЛАСНІ НАЗВИ ЛЮДЕЙ ЯК ЗАСІБ УПОДІБНЕННЯ ДО ЧУЖОЇ НАЦІЇ

Відповідно до ст. 10 Конституції України державною мовою в Україні є українська мова, усебічний розвиток та функціонування якої в усіх сферах суспільного життя на всій території України сьогодні забезпечується державою. Таке завдання є одним із пріоритетних, адже цьому передувало не одне століття обмежень та заборон української мови, спрямованих «не тільки на обмеження сфер її використання..., а й руйнацію її основ – лексичних, фразеологічних, граматичних» [1, с. 8].

Віддавна політика культурної асиміляції поширювалася на ті мовні одиниці, які традиційно від народження могли репрезентувати громадянина в суспільстві та ідентифікувати з-поміж інших – його ім'я та прізвище. Така увага до антропонімів зумовлювалася насамперед їхніми особливостями як класу онімної лексики: імена можуть доволі переконливо демонструвати «колективний смак», тобто антропонімії вподобання громадян у конкретний історичний період, а прізвища є тим невидимим зв'язком, що поєднує представників різних поколінь та часто акумулює в собі вказівку на національну належність носія. Якнайточніше про це написала О. Забужко, підкреслюючи, що імена – це «...сутнісний знак речі, символ, обтяжений довгим шлейфом історико-культурної наповненості, і зміна імені – завжди входження в мережу інших смислових зв'язків, а відтак і зміна істоти перейменованого...») [2, с. 138]. Саме з цією причиною чимало українських антропонімів було цілеспрямовано піддано різноманітним модифікаціям на фонетичному, морфологічному, евфонічному та інших рівнях.

Одними з перших загрозу трансформацій помітили українські письменники: справжні перипетії довкола дворянства та варіантів прізвища головного героя розгорнув І. Карпенко-Карий у п'єсі «Мартин Боруля», де одна літера родового наймення «зіпсувала» шляхтичеві всі життєві перспективи; інший невдоволений своїм прізвищем службовець описаний у п'єсі М. Куліша «Мина Мазайло», який понад усе прагнув змінити цю успадковану від предків власну назву, «приміряючи» більш престижні, на його думку, прізвища на кшталт Алмазов, Тюльпанов, у такий спосіб намагаючись продемонструвати належність до іншої нації. Спотворення прізвищ зазнавали й самі українські письменники та митці, зокрема найчастіше згадувані у зв'язку з цим Іван Багряний, Сергій Єфремов та інші. Очевидно, що в багатьох

випадках такі видозміни відбувалися попри бажання носія. Активно додавалися суфікси (Свистун – Свистунов), практикувалися характерні чергування (Могучих – Магучих) тощо [3, с. 66].

Тенденція уподібнення антропонімів подекуди зберігалася й кількома десятиліттями пізніше, коли батьки, користуючись вже можливістю обирати ім'я для своєї дитини на власний розсуд, віддавали перевагу таким варіантам, як Нікіта, Мілан, Михайл, Марк, Крістіна тощо, уникаючи притаманних українському іменнику форм імен (Микита, Милан, Михайло, Марко, Христина). Викликаючи в такий спосіб асоціації з іншою етнічною належністю носія, поставало питання про антропонімні вподобання номінаторів-українців.

Сьогодні питання особових імен та прізвищ так само є актуальним в аспекті національної самоідентифікації, що змушує уважніше ставитися до форми обраного для найменування оніма або успадкованого від предків прізвища, оберігаючи його від будь-яких сумнівних трансформацій.

1. Фаріон І. Д. Мовна норма: знищення, пошук, віднова (культура мовлення публічних людей) : монографія. Вид. 3-тє, допов. Івано-Франківськ : Місто НВ, 2013. 331 с.

2. Забужко О. Хроніки від Фортінбраса. Вибрана есеїстика. Вид. 4-тє. Київ : Факт, 2009. 352 с.

3. Доброльожа Г. М. Власне ім'я як важливий чинник формування національної ідентичності в сучасній Україні. *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. Філологічні науки*. 2019. Вип. 2 (90). С. 60–68.

Катерина Шарамок

здобувач вищої освіти

Науковий керівник:

Інна Шинкаренко

доцент кафедри гуманітрних дисциплін

та психології поліцейської діяльності

Дніпропетровського державного

університету внутрішніх справ,

кандидат психологічних наук, доцент

ВПЛИВ ВОЄННОГО КОНФЛІКТУ НА ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ

Війна завжди була важливим елементом в історії кожної нації, визначаючи її шлях, цінності та самобутність. Україна, яка відзначилася своєю довгою боротьбою за незалежність, не є винятком. Вплив воєнних конфліктів на формування національної ідентичності української молоді виявляється вже на перший погляд очевидним, оскільки ці події сприяють об'єднанню